

ประเด็นการถอดบทเรียน
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี ๒๕๖๓
หมู่ ๕ ตำบลทับปรือ อำเภอมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่

๑. ประวัติความเป็นมา

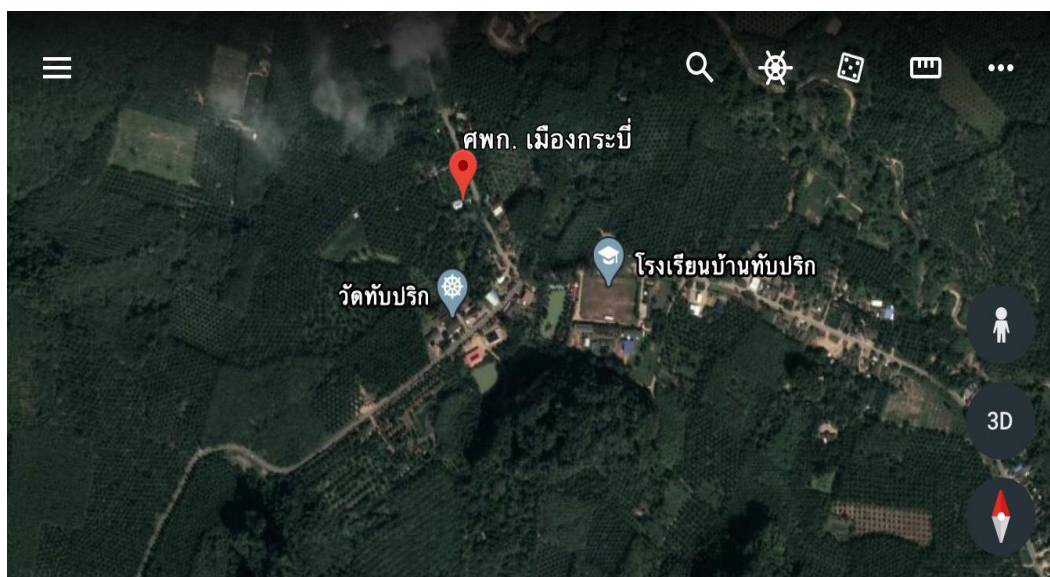
๑.๑ เกษตรกร

นายชัยวุฒิ เหมทานนท์

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๘๕ หมู่ ๕ ตำบลทับปรือ อำเภอมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ ตำแหน่งปัจจุบัน ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก. ศูนย์หลัก) ตำบลทับปรือ อำเภอมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ และได้รับตำแหน่งเป็นประธานคณะกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ระดับจังหวัด ประจำปี ๒๕๖๓

แผนที่ไปศูนย์เรียนรู้

- การประกอบอาชีพ

นายชัยวุฒิ เหมทานนท์ เดิมประกอบอาชีพเป็นพนักงานราชการในหน่วยงานราชการแห่งหนึ่งในจังหวัดกระบี่ รวมระยะเวลาที่ทำงานรับเงินเดือนประจำทั้งสิ้นเป็นเวลาประมาณ ๑๓ ปี ก่อนหันมาทำการเกษตร โดยช่วงปีแรกๆจะมาช่วยบิดาก่อน ซึ่งตอนนั้นตนคิดว่าบิดาก็ชรามากแล้ว ต่อมาในช่วงปี ๒๕๕๕ เริ่มทำการเกษตรอย่างจริงจัง โดยเริ่มจากการปลูกปาล์มน้ำมันจำนวน ๒๕ ไร่ ต่อมาเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทำให้ราคาปาล์มน้ำมันต่ำลงไปด้วย ตนจึงมีแนวคิดว่าจะอยากปลูกพืชอาหารอย่างอื่นที่ตัวเองทานแล้วปลอดภัย เพราะตนนั้นมีโอกาสได้ไปประชุมแทนบิดาซึ่งเป็นประธานศูนย์ ศพก. ได้ไปเรียนรู้หลายๆอย่างจากการไปดูงาน ไปดูแปลงของคนอื่น จึงเกิดความสนใจ โดยเริ่มลัมปาล์มน้ำมัน ๒ ไร่ เพื่อปลูกฝรั่งกิมจู และมะพร้าว น้ำหอม ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๕๘ มีเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นเกษตรตำบลของอำเภอเมือง รวมถึงเจ้าหน้าที่จากสำนักงานเกษตรจังหวัด มาแนะนำให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบปลอดภัยและการปลูกพืชทางเลือกเพื่อเสริมรายได้ และปี ๒๕๕๙ ได้ลัมปาล์มน้ำมันอีก ๒ ไร่ เพื่อปลูกฝรั่งกิมจูและมะพร้าว น้ำหอม ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๒ ลัมปาล์มน้ำมันไปอีก ๓ ไร่ เพื่อปลูกฝรั่งกิมจูเพิ่มขึ้น ขุดสระน้ำเพื่อเลี้ยงปลาชนิด ปลาทับทิม นอกจากนี้ก็ยังปลูกกล้วยหอมแซมในสวนปาล์มน้ำมันที่ยังเหลืออยู่ ซึ่งตอนนี้ผลผลิตของตนนั้นเป็นที่ต้องการเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะฝรั่งกิมจู ไม่ว่าจะเป็นคนในชุมชน โรงพยาบาล และคนที่สนใจในการดูแลสุขภาพ ได้หันมาดูแลตัวเองมากขึ้น ทั้งนี้จึงต้องเริ่มต้นจากการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย

- ลักษณะการทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ

ลักษณะการทำการเกษตร เป็นแบบผสมผสานระหว่างการปลูกพืชหลักและปลูกพืชแซม คือ การปลูกปาล์มน้ำมัน เป็นพืชหลัก เนื่องด้วยภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ส่งผลให้ราคาปาล์มน้ำมันตกต่ำด้วย เกษตรกรต้นแบบจึงเริ่มสนใจเปลี่ยนแนวคิดหันมาปลูกพืชอื่นๆ แซม ได้แก่ ฝรั่งไทย ฝรั่งกิมจู มังคุด ลองกอง และมะพร้าว น้ำหอม ฯลฯ เพื่อเป็นรายได้เสริม นอกจากนี้ยังได้ต่อกิ่งพันธุ์ฝรั่งกิมจูจำหน่ายให้ผู้สนใจได้ไปปลูกหรือทำเป็นอาชีพเสริม รวมทั้งขยายให้ชุมชนใกล้เคียง

การทำพืชอาหารที่ปลอดภัยจากการที่ได้กล่าวมาเบื้องต้นนั้น มีวิธีการดำเนินงาน คือ พืชอาหารทุกอย่างต้องได้รับมาตรฐานความปลอดภัย ซึ่งขั้นตอน กระบวนการของเกษตรกรต้นแบบนี้คือ มาตรฐานระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) นั่นเอง

การผลิตพืชภายใต้มาตรฐานระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เป็นแนวทางในการทำการเกษตร เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีและปลอดภัยตามมาตรฐานที่กำหนด โดยขบวนการผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค ปราศจากการปนเปื้อนของสารเคมีไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมมีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ผลผลิตสูงคุ้มค่าแก่การลงทุน ก่อให้เกิดความยั่งยืนทางการเกษตร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ทั้งนี้การผลิตพืชภายใต้มาตรฐานระบบ GAP เกษตรกรยังคงสามารถใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีการเกษตรได้แต่ต้องเป็นปุ๋ยเคมีและสารเคมีการเกษตรที่ถูกต้องตามกฎหมาย และใช้ในอัตราส่วนและใช้ตามขั้นตอนที่ระบุไว้ที่ฉลากบรรจุโดยมีข้อกำหนด ๘ ข้อ ได้แก่ ๑) แหล่งน้ำ ๒) พื้นที่ปลูก ๓) วัตถุอันตรายทางการเกษตร ๔) การจัดการผลผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ๕) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ๖) การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก และการเก็บรักษา ๗) สุขลักษณะส่วนบุคคล และ ๘) การบันทึกข้อมูลการผลิตและการทวนสอบปัจจุบันตนมีการผลิตพืชและได้รับมาตรฐานระบบ GAP จำนวน ๔ ชนิดพืช ได้แก่ ฝรั่งกิมจู ลองกอง มังคุด และพริกไทย นอกจากนี้ตนยังมีแผนพัฒนาระบบการผลิตพืชชนิดอื่นๆ ที่ยังไม่ได้มาตรฐานสู่ผลผลิตที่ได้มาตรฐานในอนาคตอีกด้วย

๑.๒ ศพก. (ตัวอย่างเช่น ที่มาของกลุ่ม การรวมกลุ่มของคณะกรรมการ ศพก. ลักษณะการทำการเกษตรของสมาชิกกลุ่มโดยรวม การบริหารจัดการภายใน ศพก. เป็นต้น)

- ที่มาของกลุ่ม

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ตำบลทับปรึก อำเภอมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ เดิมเริ่มต้นจากคุณพ่อของนายชัยวุฒิ เหมทานนท์ ได้เป็นประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ตำบลทับปรึก ซึ่งเป็น ศพก. หลักของอำเภอมืองกระบี่ ต่อมาด้วยวัยที่เพิ่มขึ้นจึงทำให้คุณพ่อไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ จึงอยากให้คนรุ่นใหม่ได้มาลองทำหน้าที่ตรงนี้ ซึ่งนายชัยวุฒิ เหมทานนท์ ก็ได้มีประสบการณ์มาพอสมควร เนื่องจากตนได้มีโอกาสไปประชุม อบรม ศึกษาดูงานแทนคุณพ่อ ทำให้ตนนั้นมีกำลังใจที่จะก้าวเข้ามาทำหน้าที่ในส่วนตรงนี้ หลังจากนั้นเมื่อมีการคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ระดับอำเภอมืองกระบี่ ตนจึงได้รับตำแหน่งประธานศูนย์ ศพก. ตำบลทับปรึก อำเภอมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ เป็นต้นมา

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ตำบลทับปรึก อำเภอมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ เป็นสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันของเกษตรกร และผู้ที่สนใจ ทั้งเกษตรกรที่เคยมาอบรมและเกษตรกรที่มาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมากไม่บ่อย มีการพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนแนวคิด ความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ทำให้ทั้งตนเองและผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีองค์ความรู้ พร้อมนำไปประยุกต์ปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด

- ลักษณะการทำงานเกษตรของสมาชิกกลุ่มโดยรวม

ลักษณะการทำงานเกษตรของสมาชิกในกลุ่มโดยรวม คือ สมาชิกนำไปปฏิบัติและต่อยอดของตนเอง ได้เป็นอย่างดี ส่วนมากจะนำองค์ความรู้จากประธานศูนย์ไปต่อยอด ดังนี้

๑. นายสมพร อินพรหม ซึ่งเป็นคณะกรรมการศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ได้นำองค์ความรู้เรื่องฝรั่งกิมจู ไปต่อยอดในที่ของตนเอง จำนวน ๒ ไร่
๒. นางจินตนา เดชอักษร เป็นเกษตรกรที่เชี่ยวชาญในเรื่อง พืชผัก เกษตรผสมผสาน ซึ่งเป็นพืชอาหารที่ปลอดภัย
๓. นายประจวบ จันทรวง เกษตรกรหมู่ที่ ๘ ตำบลกระปี่น้อย และเป็นเกษตรกรต้นแบบในด้านการจัดการศัตรูพืช ได้นำองค์ความรู้ไปปรับใช้และแนะนำแก่ผู้อื่น
๔. นายประภาส ธรรมศรี เป็นเกษตรกรต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ ๖ ตำบลเขาคราม ได้ทำเรื่องพืชผักปลอดภัย
๕. นายสมบัติ บุญถาวร เป็นเกษตรกรต้นแบบของตำบลกระปี่น้อย ซึ่งมีองค์ความรู้ในเรื่องปศุสัตว์ โดยเฉพาะเรื่องแพะ
๖. นายสมแอล คมขำ เป็นเกษตรกรผู้นำตำบลอ่าวนาง มีองค์ความรู้ในเรื่องมะพร้าว น้ำหอม ซึ่งได้รับรองมาตรฐานเกษตรปลอดภัยเช่นกัน
๗. นางณิชภาพร เหมินทร์ เป็นเกษตรกรต้นแบบ หมู่ที่ ๖ ตำบลทับปรึก ซึ่งมีองค์ความรู้ในด้านเกษตรผสมผสาน

จะเห็นได้ว่าศูนย์แห่งนี้เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีและองค์ความรู้ต่างๆ ไปสู่เครือข่าย คนในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง ทั้งนี้เกษตรกรและผู้สนใจยังได้รับการให้บริการทางการเกษตร และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่ โดยเฉพาะข้อมูลการผลิตพืชปลอดภัย ได้มาตรฐาน และการเกษตรแบบผสมผสานที่ตนสามารถถ่ายทอดให้ได้ ปัจจุบันศูนย์แห่งนี้เป็นแหล่งเรียนรู้ของคนในชุมชน เกษตรกรและผู้สนใจเข้ามาเรียนรู้ ศึกษาดูงานภายในศูนย์อยู่เสมอ

- การบริหารจัดการภายใน ศพก.

มีการคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอเมืองกระบี่ เพื่อบริหารจัดการกลุ่ม ดังนี้

๑.	นายชัยวุฒิ เหมทานนท์	เกษตรกรต้นแบบ	ประธานกรรมการ
๒.	นายสมบัติ บุญถาวร	เกษตรกรผู้นำตำบลกระบี่น้อย	กรรมการ
๓.	นายสันต์ สมบูรณ์	เกษตรกรผู้นำตำบลเขาคราม	กรรมการ
๔.	นายบุญมาก ปานบุตร	เกษตรกรผู้นำตำบลไสไทย	กรรมการ
๕.	นายสุชาติ สงวนสินธุ์	เกษตรกรผู้นำตำบลเขาทอง	กรรมการ
๖.	นายสมาแอล คมขำ	เกษตรกรผู้นำตำบลอ่าวนาง	กรรมการ
๗.	นายธรรมนุญ แทนทอง	เกษตรกรผู้นำตำบลหนองทะเล	กรรมการ
๘.	นายถาวร จันทร์ช่วย	เกษตรกรผู้นำตำบลทับปrik	กรรมการ
๙.	นางสาวจันทร์ทิพย์ คลองรี้ว	เกษตรกรผู้นำตำบลคลองประสงค์	กรรมการ
๑๐.	ร.ต.ต.ระวี แพรกปาน	เกษตรกรผู้นำตำบลปากน้ำ	กรรมการ
๑๑.	นางเสงี่ยม บุญรอด	เกษตรกรผู้นำตำบลกระบี่ใหญ่	กรรมการ
๑๒.	นางณิชภาพร เหมินทร์	เกษตรกรต้นแบบศูนย์เครือข่าย ด้านเกษตรผสมผสาน	กรรมการ
๑๓.	นายอำพันธ์ เกิดสุข	เกษตรกรต้นแบบศูนย์เครือข่าย ด้านการจัดการดินปุ๋ยชุมชน	กรรมการ
๑๔.	นายประจวบ จันทร์ดวง	เกษตรกรต้นแบบศูนย์เครือข่าย ด้านการจัดการศัตรูพืชชุมชน	กรรมการ
๑๕.	นายสุธีร์ ปานขวัญ	เกษตรกรต้นแบบศูนย์เครือข่าย ด้านแมลงเศรษฐกิจ	กรรมการ
๑๖.	นายประภาส ธรรมศรี	เกษตรกรต้นแบบศูนย์เครือข่าย ด้านเศรษฐกิจพอเพียง	กรรมการ
๑๗.	นายธีรพจน์ บุญชู	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเกษตร และสหกรณ์	กรรมการ
๑๘.	นายยงยุทธ เหมทานนท์	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเกษตร และสหกรณ์	กรรมการ
๑๙.	นายสมหมาย มามาศ	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเกษตร และสหกรณ์	กรรมการ
๒๐.	นายทวีป เหมินทร์	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเกษตร และสหกรณ์	กรรมการ
๒๑.	นายมานพ สายนุ้ย	ผู้แทน ศบกต. ตำบลไสไทย	กรรมการ
๒๒.		นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองกระบี่	ผู้ประสานงาน

๒. แรงจูงใจในการดำเนินการทำเกษตรปลอดภัย

๑. เกิดจากอยากบริโภคอาหารที่ปลอดภัย โดยเริ่มจากการที่คิดว่าต้องปลอดภัยต่อตนเองก่อน ซึ่งปัจจุบันศูนย์แห่งนี้มีสินค้าที่ได้รับมาตรฐาน GAP คือ ฝรั่งกิมจู พริก ลองกอง และมังคุด ล้วนเป็นอาหารเพื่อสุขภาพและปลอดภัยทั้งสิ้น

๒. เป็นการเอื้อประโยชน์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม เมื่อทำสินค้าเกษตรปลอดภัยแน่นอนอยู่แล้วว่าเรื่องสิ่งแวดล้อมก็จะมีส่วนดีขึ้นเช่นกัน นั่นคือ หากใช้สารเคมีในปริมาณที่มากเกินไปก็จะทำให้สารเคมีนั้นตกค้างอยู่ในสภาพแวดล้อมอยู่ในธรรมชาติ แต่ถ้าหากใช้ในปริมาณที่พอดีหรือเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสารเคมีก็才不会ตกค้างในธรรมชาติและยังทำให้ธรรมชาติฟื้นฟูขึ้นอีกด้วย

๓. ผู้บริโภคได้รับการบริโภคที่ปลอดภัย เมื่อตนผลิตสินค้าที่ปลอดภัยนอกจากตนเองจะได้บริโภคอาหารที่ปลอดภัยแล้ว ยังทำให้ผู้อื่นได้บริโภคสินค้าของตนเองที่ปลอดภัยด้วย ซึ่งหนึ่งในนั้นคือ โรงพยาบาลที่จะมารับสินค้าอยู่เป็นประจำ

๓. วิธีการดำเนินงาน (กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินการทำเกษตรปลอดภัยของเกษตรกรต้นแบบ)

๑. เริ่มจากการเตรียมดินให้มีอินทรีย์วัตถุในดิน

๒. ตรวจสอบวิเคราะห์ดิน และปรับสภาพดินด้วยปุ๋ยหมัก น้ำหมัก

๓. คัดเลือกพืช ในส่วนของศูนย์จะเป็นฝรั่งกิมจูประมาณ ๑๕๐ ต้น มะพร้าวน้ำหอมประมาณ ๗๐ ต้น

๔. ได้รับองค์ความรู้จากการที่สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอพาไปศึกษาดูงานในสถานที่ต่างๆ เพื่อให้เป็นพืชทางเลือกหรือรายได้เสริมจากอาชีพหลัก จนได้องค์ความรู้และนำมาปฏิบัติ

๔. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

๑. อาศัยความเพียร ความพยายาม มุมานะอดทน

๒. ระเบิดออกมาจากข้างใน

๓. การทำบัญชีครัวเรือน บัญชีต้นทุน จัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย

๔. การใช้พื้นที่ที่มีจำกัดให้เกิดผลประโยชน์มากที่สุด

๕. กิจกรรมทั้งหมดทำให้มีการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย ส่วนที่เหลือสามารถนำไปขายได้ ก่อให้เกิดเป็นรายได้เพิ่มมากขึ้น

๕. ปัญหา อุปสรรค และวิธีการแก้ไข (ถ้ามี)

๑. ศัตรูพืช : ใช้น้ำส้มควันไม้เพื่อไล่แมลงเป็นหลัก โรคราสนิม วิธีการแก้ไขคือ ต้องตัดแต่งกิ่งให้โปร่ง และใช้วิธีการแบบผสมผสาน โดยดูจากพืชและพื้นที่เป็นหลัก

๒. อุปกรณ์ หรือวัสดุในการห่อผลหายาก (หนังสือพิมพ์) ส่งผลให้เงินต้นทุนต้องใช้เพิ่มมากขึ้น

๓. เทคนิควิธีการมีผลต่อสี/ผล จะทำให้รสชาติจะเปลี่ยนไปด้วย

๔. การดูแลจัดสรรพื้นที่ กิจกรรมภายในพื้นที่มีมากขึ้น ทำให้ต้องใช้แรงงานมากขึ้น และเกิดเป็นค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น

๖. ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม (ต่อตัวเกษตรกร รายได้ หรือคุณภาพชีวิต เป็นต้น)

๑. ต่อตัวเกษตรกร คือ ได้รับความสบายใจ คือได้ทำในสิ่งที่ตัวเองรัก มีความสุขทางใจที่ได้เป็นแบบอย่างในชุมชน ทำให้คนในชุมชนที่สนใจสามารถนำไปต่อยอดและพัฒนาต่อได้
๒. ความปลอดภัยต่อตนเอง คุณภาพชีวิตในเรื่องสุขภาพดีขึ้น เพราะมีอาหารที่ปลอดภัยไว้บริโภคในครัวเรือนและชุมชน
๓. การใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้มีกิจกรรมที่หลากหลายเพิ่มขึ้น
๔. มีรายได้จากการทำกิจกรรมทางการเกษตรที่มีหลากหลายกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น สามารถเป็นรายได้เสริมได้ ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงจากการมีรายได้ทางเดียวจากปาล์มน้ำมัน ส่งผลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น
๕. มีความภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกร มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพเกษตรกร และสามารถปลูกฝังให้คนรุ่นหลังรักในอาชีพการทำเกษตรได้อย่างภาคภูมิใจ

๗. การขยายผลสู่เกษตรกรอื่นๆ

๑. แนะนำเกษตรกรที่สนใจให้เป็นพืชทางเลือก
๒. มาซื้อกิ่งพันธุ์ไปขยายพันธุ์ต่อ
๓. เป็นวิทยากรให้กับชุมชนและผู้มาศึกษาดูงาน
๔. เป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน (ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร) ให้กับคนในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง ในการทำเกษตรปลอดภัย และพืชผสมผสานอื่นๆ
๕. มีเกษตรกรในชุมชนที่สนใจในการปลูกฝรั่งกิมจู และพืชอื่นๆ ซึ่งเป็นอาหารที่ปลอดภัย

ภาพประกอบกิจกรรม

